СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 285. Джерзи Сіти, Н. Дж., Четвер, 6 грудня, 1934. VOL. XLII. No. 285. Jersey City, N. J., Thursday, December 6, 1934. THREE CENTS.

БІЛІОН НА БУДОВУ МЕШКАЛЬНИХ ДОМІВ

ВАШИНГТОН. — Урядники бюра для мешкальних домів виробляють для конгресу плян закона про урядову допомогу для будування мешкальних домів.

Уряд хотів би дістати зараз як першу рату на цю ціль суму 1 біліон долярів. Цілий проєкт мав би обнимати видаток 5 біліонів. На підставі пляну урядників, як кажуть, уряд мав би просто подарувати 20 процентів на кождий плян будови мешкального дому, а остальних 80 процентів мав би власник роздобути приватною позичкою, котрої сплата була б гарантована асекураційним пляном урядового бюра для будови домів.

Урядники кажуть, що цього роду закон дав би новий товчок приватному бизнесови.

УЖЕ БИЗНЕС БЕРЕТЬСЯ ЗА СПРАВУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ.

НЮ ЙОРК. — У готелі Волдорф-Асторія збирається цими днями Конґрес Американського Промислу, скликаний комітетом Краєвого Союза Фабрикантів. Між справами, що мають бути порушені на цьому конґресі, є справа примусового обезпечення на випадок безробіття.

Організатори конґресу хочуть теж ухвалити резолюцію з домаганням до федерального уряду перестати конкурувати з приватним бизнесом.

ЗМІНА ОБМЕЖЕННЯ ПРОДУКЦІЇ БАВОВНИ.

ВОРМ СПРИНҐЗ (Джорджія). — Президент Рузвелт думає змінити урядові обмеження продукції бавовни настільки, щоб обмеження продукції не обовязували фармерів, котрі продукують не більше, як два пуки бавовни.

УРЯД ПОМАГАЄ ГОСПОДИНЯМ БОРОТИСЯ З ДОРОЖНЕЧЕЮ.

ВАШИНҐТОН. — Адміністрація Рільничої Відбудови видала листу коштів поживи зимою. Ліста подає, котрих поживних продуктів цієї зими буде багато, а котрих буде мало.

Між дорогими продуктами вичислені: яблока, виноград, ґоґодзи, карафіоли, селери; консерви солодкої кукурузи, шпінату, гороху й фасолі; вепровина, яйця, дріб, пшениця „дурум" з котрої роблять макаран; та масло, смалець і олій з бавовняних зерня́т.

Між продуктами, котрих буде багато та котрі відай будуть дешеві, вичислено: свіжі цитринові овочі, ґрушки, консерви овочів, морква, цибуля, капуста, помідори, салата, зелений горох, рибні продукти та хліб.

СПРАВА РЕОРҐАНІЗАЦІЇ РЕПУБЛИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Кузенс кинув сенаторови Борі у відповідь на його заклик реорґанізації републиканської партії визов, щоб він самий написав для нової партії програму та став її провідником.

До републиканців, що прилучилися до републиканської фронди, що хоче реорґанізувати републиканську партію по лінії пропозицій Бори, приступив полковник Теодор Рузвелт. У Ню Йорку мають незадовго відбутися перші публичні демонстраційні збори прихильників реорґанізації.

БОРОТЬБА УРЯДУ ПРОТИ ЗЛОЧИНІВ.

ШІКАҐО. — Департамент судівництва каже, що жінку бандита Джорджа Нелсона, котрий недавно тому згинув у бійці з агентами федерального уряду, а котрої уряд шукав як спільниці злочинів її чоловіка, була арештована 2 дни по смерти чоловіка. Хочуть її ставити на суд як співвинну за смерть агентів, що згинули в бою з її чоловіком.

Стейтовий уряд Ню Джерзі дістав від німецького уряду кримінальний рекорд Бруна Гавптмана, котрого мають незадовго судити за крадіж та вбивство дитини Линдберґа. Рекорд каже, що Гавптман брав у Німеччині участь у ріжних крадіжах і нападах.

УКРАЇНСЬКИЙ СВЯЩЕНИК ЖЕРТВОЮ ГАЗУ.

Як подає портлендський часопис „Нюз-Телеґрем" з Такоми, в стейті Вашинґтон, дня 28-го листопада згинув там в українській православній католицькій місії від чаду о. Петро Стрільчук, котрий приїхав туди в жовтні з Ґорґем, у стейті Норт Дакота. З ним згинув теж Іван Лозовський, що приїхав з Минеаполис.

Лікар, що оглядав тіла, каже, що о. Стрільчук видно пробудився гув від газу, що виходив з рурки машини до ґріття, та пробував закрутити газ, але вже не мав сили та впав недалеко від машини. Лозовський лежав у ліжку.

СМЕРТНІ ЗАСУДИ В СОВЄТАХ.

Військова колеґія найвищого суду в Москві розглядала справу службовців кузнецького гірничого комбінату (місто Сталін у західнім Сибірі), яким закинено контрреволюційну діяльність і шпигунство. За актом обвинувачення контрреволюційну ґрупу, зложену з кількохсот осіб, зорганізував інжинір Латкін, який виладив програму і статут на фашистівський зразок. Члени тайної організації видавали контрреволюційні летючки. Найбільш активну ролю грав Саров, що від 1924 р. був платним агентом закордонної тайної служби і займався шпигунством. Сарова, Латкіна і Давидова засуджено на кару смерти, два інші контрреволюціонери дістали по 10 літ вязниці. Інжівіра Реґуша, що знав про тайну організацію, але не повідомив влади про неї, засуджено на дволітню вязницю.

МІСЦЕВА ЦЕНЗУРА.

Совєтський часопис „Труд" пише, що у льохах клюбу залізничників в Єкатеринодарі лежить уже давго 4,000 книжок, що гниють. Їх викинули з бібліотеки як шкідливі. Що це за книжки? Твори Гоголя, Турґенєва, Салтикова, Чехова та інших клясиків, яких постійно перевидають державні видавництва. Чому їх викинули? Бо вони видрукувані старим правописом. Є теж між ними деякі твори Леніна.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС.

В Парижі скінчився процес Віолети Нозієр, що отруїла свого батька і хотіла теж отруїти маму, щоби здобути після них маєток. Суд присяжних не знайшов ніякої обставини, що облекшувала б її вину, і засудив обвинувачену на кару смерти. Процес наробив серед французького громадянства великого шуму, бо відкрив деправацію університетської молоді, яка звела обвинувачену на дорогу проституції, щоб тягнути з цього матеріяльні зиски. Смертний присуд викликав серед французького громадянства велике враження, тимбільше, що загостр́ено його наказом, щоб засуджену вивести під ґільотину босою, в білій сорочці і з лицем, закритим вуалькою.

ГЕНЕРАЛ ЗАМІТАЄ ВУЛИЦІ.

Китайська влада старається всякими способами вщепити людности підставові засади гіґієни. Що року переводять там, головно у великих містах, кампанію проти бруду й сміття. Цього року така кампанія почалася в Шанґгаю. Одного дня ранком на вулицю вийшли вищі урядники на чолі з ґенералом Ву-Те-Шен з великими мітлами на раменах. Та армія пилью взялася до замітання вулиць, даючи добрий приклад мешканцям Шанґгаю. Чи приклад поділав, іще брак відомостей. — Китайські міста знані з великого бруду.

ЗА ОБРАЗУ ВЧИТЕЛЬКИ.

Перед городським судом у Мушині станув о. Іван Качмар, ґр.-кат. парох у Злоньким, пов. Н. Санч, за те, що виступав проти діяльности місцевої вчительки Антоніни Крамковської і в проповіді — як твердить акт обвинувачення — назвав її школу „домом розпусти". Обвинуваченого засуджено, на 2 тижні арешту і 50 зл. гривни.

ПІД ВАГОНАМИ ЇХАЛИ ДО РИМУ.

В Леобен у Стирії придержано пятьох молодих людей, які без білетів їхали до Риму, умістившись під вагонами потягу, що їхав з Польщі безпосередно до Італії. Після 12-годинної їзди були такі перемерзлі та виснажені, що мусіли занехати дальшу подорож. Перший виліз зпід вагону 15-літній хлопець, а за ним чотири інші. Всіх арештовано і відставлено назад до Польщі.

З ПЕРОМ ПРОТИ ТИГРА.

Англійський журналіст Леслі Коворн описує у пресі свою оригінальну пригоду. Підчас останньої виправи до джунґлів в Індії стрінувся раз віч-на-віч з тиґром. Коворн вибрався туди не на лови і не мав при собі зброї, зовсім так, як Бастер Кітон або Гарольд Ллойд. Що мав під рукою, то кинув. Єдиним предметом його оборони було „вічне перо". На щастя, мало воно загострений кінець і так сильно вдарило тиґра з око, що той з болю переляканий утік. Хто може, нехай тому повірить.

ЗГОРІВ НЕАБИЯКИЙ МУЗЕЙ.

Пробував покінчити самогубством мешканець Падови, рентієр Паольо Скіафетті. Причина — згорів музей, який він заснував і передав місту. Цей музей мав 30,000 коробочок сірників ріжного роду, збираних цим чудаком 50 літ. Коробки не мали сірників, а проте пожежа вибухла в музеї і то з невідомої причини. Цікаво, чи Скіафетті замість умерти не пічне збирати коробок наново.

ПОЧТОВА ПЕРЕСИЛКА З ПЕКОЛЬНОЮ МАШИНОЮ.

Мешканець села Клімонтова біля Соснівця (Польща) одержав більшу почтову посилку. Відібрав її на почті і приніс до дому, де його жінка стала розпаковувати ту посилку. Підчас розпаковування наступила експльозія. Наслідки експльозії були страшні. Жінку розірвало на куски, а її мужа важко ранило. Здогадуються, що річ тут в особистій пімсті. Поліція веде слідство.

ТОРОНТОНСЬКИЙ РАБІН ПЕРЕЙШОВ НА ХРИСТИЯНСТВО.

В Су С. Марі, в Онтеріо, промовляв публично бувший рабін з Торонта, Беррі Берґман, який заявив, що йому зявився Христос і після того він вирікся жидівської віри та став християнином. Берґман говорив, що це діялося підчас богослуження, яке він відправляв у свято Йом Кіпур на докінченню 24-годинного посту. Тоді він побачив візію Ісуса Христа, котрий стояв біля отвореної арки з ліхтарнею в руці і відізвався до нього: „Я світло світа". Рабін негайно післав резиґнацію до президента синагоги.

ЛЕТУН ОСІВ НА КЛІТЦІ З ЛЬВАМИ.

На новоотвореним лондонським летовищі Летерґед відбувалися пописи скоків з літака. Один летун скочив так зле, що осів у зоольоґічнім городі, і то саме на клітці, в котрій були два льви. Вони кинулися вгору з наміром через крати пошарпати непрошеного гостя. На щастя, надбіг приємирник львів і, придержав звірів у куті клітки, заки летун зсікочив у безпечне місце.

НЕ ХОТЯТЬ ПРИНЯТИ ЖИДІВ.

Як повідомляють із Сальонік, на грецькому острові Ціра в Еґейськім архипелягу висіли 300 жидівських еміґрантів з Німеччини, одначе їм не позволили залишитися на грецькій території. Еміґранти мандрують уже від довшого часу від одного порту до другого. Корабель з еміґрантами відплив до Стамбулу, але й там турецька влада не позволила їм осісти.

ЩАСЛИВИЙ НАПАД БАНДИТІВ.

Незвичайний випадок трапився в селі Маяніцки біля Вильна. Живе там 60-літний господар П. Мілевич, що від 3 літ був спаралізований. Цими днями напали на його дім замасковані бандити. На вид бандитів старець з переляку відзискав силув в ногах і в руках. Він вискочив з ліжка, почав стріляти до бандитів, та прогнав їх. Напад бандитів приніс йому щастя.

ЩО ЗНАЧИТЬ СЛОВО „КАЦАП".

Широко на всіх українських землях уживане слово, яким прозиває наш народ Москаля, а в Галичині — в Городку чи Куликові роджених „москалів", себто наших звичайненьких москвофілів — русских. Український історик Костомарів виясняв, що це слово походить від „как цап", себто такий „як цап". А І. Бородай думав, що це слово значить „кат цап".

Історик Запоріжжя Яворницький відкидає обиди ці гадки й на основі історичних матеріялів дає інше вияснення. Це слово в деяких старих документах написане не „кацап" а „касап". У Сартів у середній Азії слово „касап" означає різник, а також живоріз. Значить, слово кацап прийшло до Московщини зі Сходу, мабуть від Татар. Первісно Москалі мабуть називали кацапами самих Татар „гнобителів", „живорізів", а опісля так до нього звикли, що почали прозивати „кацапами" й самих себе. От подібно український народ уживає татарського слова „харциз" у значінню „розбишака". Від Москалів слово „кацап" перейшло мабуть у XVII. в. на Україну й відтоді загально там уживається.

Треба знати, що слово „кацап" уже віддавна знане в мовах багатьох східних турецьких племен і значить різник, лютий чоловік, кат, деспот, злодій.

УРЯД ПРОДАЄ ТЕЛЕФОНИ ПРИВАТНИМ КОМПАНІЯМ.

Альбертійський міністер телефонів, Говдлі, заявив, що уряд порішив продати приватним спілкам телефонічну сітку в провінції по зниженій ціні. Провінція мала кожного року великі недобори і якби хотіла відбудувати й направити цілу телефонічну сітку в провінції, то требаб на це $4,500,000.

Провінція, з населенням меншим ніж один мілїон, має стовпів у довжину 20,800 миль, а довжина дротів виносить 77,900 миль. Користають з телефонів 20,363 сільських абонентів. Той матеріял вистарчив би, щоб повести шість ліній від Тихого океану до Атлянтійського, а одну лінію майже довкола земської кулі. Капітал вложено $8,055,637.

НАТИСКАЮТЬ НА УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ ЧИМРАЗ БІЛЬШЕ

ЛЬВІВ. — Українська преса не може нотувати польських заряджень у справі переслідувань Українців так, як треба, бо тоді цілі сторони світили би пусткою. Цензор безпощадно все конфіскує. Навіть сконфісковано новику про припинення львівським старостою діяльности Товариства Прихильників Освіти, яке займалося збиранням жертв на допомогу українським студентам.

КАТАСТРОФАЛЬНЕ ЗМЕНШЕННЯ ЧИСЛА УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

ЛЬВІВ. — Дня 14 листопада відбулась інавґурація шкільного року у львівському університеті. Загальне число студентів того університету доходить до 6,000, себто до числа, яке було в 1914 році. Треба завважити, що в порівнанню з 1914 роком число студентів-Поляків не зменшилося. Зате число студентів „греко-католиків" дуже змаліло. Є тих студентів одна третина з того числа, яке було в 1880 році. А що під „греко-католиками" треба розуміти Українців, то з того видно, що число студіюючих Українців впало до катастрофального мінімума. Зате число студентів-Жидів збільшилося тричі.

СМЕРТЬ НЕПИСЬМЕННОСТІ!

ЛЬВІВ. — Товариство „Просвіта" видало до українського народу відозву, в якій наказує розпочати боротьбу з темнотою народу, як його найбільшим ворогом. У відозві кажеться: Наше гасло: Листопад — місяць грамотности українських мас. У бій з тим нашим ворогом найстрашнішим, у бій з темнотою. До тієї велитенської боротьби мусимо стати всі — всі свідомі й письменні Українці.

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЄ МИСТЕЦТВО" У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА (Польща). — Кооператива „Українське Народнє Мистецтво" відчинила у Варшаві постійний „Сальон-Виставу" і бюро продажу ріжних виробів українського народнього мистецтва. Обіймають вони ділянки килимарства, вишивок, кераміки і деревного промислу. Обстанова „сальону" суто народня, мистецька, так, що ті, які хотілиб уладити своє мешкання в народньому українському стилю, мають змогу бачити готовий зразок того уладження.

ПРО „ІСТОРИЧНІ" ТВЕРДЖЕННЯ О. НАЗАРУКА.

ЛЬВІВ. — Професор Б. Мартос, бувший міністер УНР, просить українські часописи передрукувати його спростування „нісенітниць", яких повно в писаннях і твердженнях д-ра Осипа Назарука. Мартос каже, що це д-р Назарук пустив таку вістку, неначеб він, Мартос, колись на раді міністрів УНР казав, що коли Україна не буде соціялістична, то він не хоче бачити ніякої України.

Мартос заявляє, що він ніколи ніде, ні прилюдно ні приватно, чогось подібного не говорив і цю брехню вже давно спростував. Своє письмо до редакції „Діла" кінчить Мартос так: „Думаю, що ніодна поважна людина не може вірити твердженням такого автора (д-ра Назарука. — Ред.), що як очевидець понаписував такі жахливі своєю абсурдністю вигадки, як таке, що він нібито бачив або чув".

ДАЛЬШІ СКУПІ ВІСТИ ПРО СОВЄТСЬКИЙ ТЕРОР.

МОСКВА (Росія). — Навіть прихильні Совєтам американські кореспонденти не можуть дістати потрібних їм інформацій у звязку з убивством Кірова. Все держать далі у великій тайні. Тільки знати те, що видано новий декрет, яким приспішується судові карні доходження проти заарештованих осіб. На розправі не дадуть ні їм ні прокураторови говорити. Від присуду на смерть не буде ніякого відклику. Присуд буде негайно виконаний. Всі ждуть з нетерпеливістю, що станеться тепер з 71 особами, арештованими в Ленінґраді й Москві, безпосередньо по вбивстві Кірова. Совєтська преса тільки заявляє, що як не потряс Совєтами атентат на Леніна, так і тепер те останнє вбивство не то, що не пошкодить їм, а навпаки, закріпить совєтську владу.

Тіло Кірова привезено до Москви під надзвичайно сильною охороною.

ВОЄННА ПАРТІЯ В ЯПОНІЇ ГОРОЮ.

ТОКІО (Японія). — Цивільні політичні лідери тратять ґрунт під ногами. У всім зачинає заважувати тільки армія і її представники. В цілім краю слідне поденервування. Всі числяться з тим, що готова вибухнути війна. І тому саме військові круги горою.

ДЕРЖАВА КОНТРОЛЮВАТИМЕ ВВЕСЬ КРЕДИТ.

БЕРЛІН. — Вийшли міністерські розпорядки, на підставі яких держава перебирає ще більшу контролю над фінансовим і економічним життям Німеччини. Вже контролюватиме навіть усі кредитові операції.

ХТО ПІДПАЛИВ НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ?

ПАРИЖ. — Оголошують документ, з якого виходилоб, що розстріляний націстами Ернст Карль зізнав, що це він підпалив німецький парлямент разом з двома націстами на приказ міністрів Ґерінґа і Ґебельса.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

САМІ СЕБЕ ДОБИВАЮТЬ

Згинув один з пятьох совєтських можновладців, Сергій Кіров, убитий російським робітником Ніколаєвом, вихованцем совєтського режиму.

Ніби не сталося нічого особливого. Бож у часі влади Совєтів убито не сотки, а тисячі нижчих і вищих совєтських урядовців. Бувжеж і замах на Леніна, який навіть приспішив його кінець. Але всі вони не звернули на себе такої великої уваги, як те останнє вбивство. Давніше легко було вияснити Совєтам причини таких убивств. Цеж було по їхньому ділом білоґвардійців, старорежимців, контрреволюціонерів, куркулів, соціял-зрадників, фашистів, петлюрівців, націоналістів і т. п. Але тепер вони самі вже кількома наворотами запевняли цілий світ, що „контрреволюціонери" винищені, а совєтська влада запевнена, стоїть незахитана.

І от у такім моменті вбиває в Ленінґраді совєтський робітник „представника" робітників, а до того ще таку особу, яка мала заняти місце Сталіна, себто стати диктатором Совєтів. Що подія це небуякої ваги, видно найкраще по тім, що ще досі в Москві не знають, як її перед світом вияснити, на кого скинути за неї вину. Дотого ця подія завдала величезного страху теперішним господарям Кремля. І саме цей ляк, як і брак офіційних вияснень, вказують, що вбивство Кірова не є собі актом одиниці, а тільки відгомоном того, на що заноситься з інших боків, що вже тліє.

На отсей акт відповідають Совєти новим масовим терором. Це є звичайна московська відповідь. Таке було нераз в історії московського народу. В той спосіб прибивали там неодин бунт. Цей спосіб ліквідування опозиції є теж найзвичайнісеньким засобом совєтської влади. Тільки тепер готов він стати ще більше безпощадним і диким. Тому цілком певно поллється нове море крови, і то на цілій території Совєтів. І, як легко можна догадатися, цей терор не тільки що не мине України, але певно лютуватиме там найгірше.

Та насувається питання, чи це все вратує Совєти від смерти. Ні. Це тільки приспішить їм кінець. Бо новий терор буде вже звернений у великій мірі проти тих, що виховалися в большевицькій школі, що були, а то є й досі, комуністами. І щойно ця нова крівава розправа відчинить очі тим міліонам, що взялися тягнути комуністичний віз. І тому саме той віз не поїде вже вперед, а буде котитися взад, у пропасть. Таке ворожить звичайна льоґіка фактів. А що совєтські можновладці є реалістами, тож і не диво, що вбивство Кірова так їх залякало. Бож це вказує на початок кінця, а новий терор має віддалити той кінець, бо спинити його ніяк не можна.

ВИГЛЯДИ ФАШИЗМУ В АМЕРИЦІ

Не дивлячися на те, що більшість великих ґазет Америки віднеслася з недовірям до ревеляцій ґенерала Смедлі Ботлера про фашистівський заговір банкирів і військових старшин, радикальні й ліберальні журнали трактують ревеляції зовсім поважно. Відомі тижневики „Нейшен" та „Ню Репоблик" згідно заявляють, що ревеляції про фашистівський заговір не такі смішні, як на перший погляд виглядають. Вони радять населенню добре до них прислухуватися, як до справи, яка мусить живо обходити все населення краю.

„Нейшен" каже, що не зовсім даром останніми часами американське повітря повне чуток про фашистівські замахи. На його думку, з місяця на місяць загострюються ті основні недомагання, з яких виростає фашизм. Правда, люди говорять, що бизнес повний оптимістичних настроїв, але безробіття не поправляється, а дійсні зарібки зменшуються. Робітники бачать, що їх стан не оправляється. Уряд далі збирається робити великі видатки, але його пляни не злюблює великий бизнес. Тому дуже можливо, на думку „Нейшена", що міліонери з Вол стріту придумали фашистівський переворот, щоби ратувати свої міліони.

„Ню Репоблик" присвячує питанню ще більше місця. Цей тижневик передовсім розправляється з питанням, чи можливо, щоб ґенерал Ботлер захотів дурити людей просто тому, щоби роздобути для себе розголос, як це йому закидали деякі люди, на котрих він показав пальцем як на виновників фашистівського заговору. На думку цього журналу, ґенерал Ботлер має темперамент до драматизування подій та бажання розголосу, але не посувається він у шуканню розголосу так далеко, щоб аж говорити брехню. Досі він ніколи ще не проявляв систематичних ілюзій, і певно не проявляє її тепер. Його ревеляції знаходять потвердження в словах згаданих ним осіб, сказаних до репортера, що їх випитував.

Великі ґазети закидали ревеляціям ген. Ботлера, що воно неможливі тому, бо плян фашистівського замаху глупий. „Ню Репоблик" слушно звертає увагу, що з того, що плян глупий, ще не виходить, що хтось його не піддержує. Адже, каже „Ню Репоблик", в Америці є багато людей нездарних, іґнорантів, загонистих, а вже нема таких людей ніде так багато, як коло американської біржі. Не вірить теж „Ню Репоблик" у розум банкирів, „бровкерів" та батьох бизнесменів, котрі доказали брак розуму понад усяку потребу від початку депресії дотепер. Їх вдача якраз цього роду, що вони готові на всякий замах проти американської демократії, щоб тільки ратувати свій маєток і привілеї. І справді, в Америці є багато свідомих фашистівських рухів.

З тих усіх причин „Ню Репоблик" уважає пляни фашистівського перевороту в Америці за можливі. Пляни перевороту, подані ген. Ботлером, виглядають досить дитячі. Мовляв, заговірники хочуть зорганізувати армію з 500,000 людей. Це „Ню Репоблик" уважає можливим, бо на це гроші можна би знайти. Подробиці переведення пляну дитячі. Заговірники хотіли би заставити президента Рузвелта відправити ввесь свій кабінет та встановити секретарем стейту свого, себто фашистівського, вибранця. Це виглядає на оперетковy історію. Але власне такі дитячі пляни заповняють часто уми багатьох осіб. Одначе, коли фашистівський рух у цьому краю не вдасться, то не через ті пляни, а через зовсім інші причини.

Передовсім про фашизм треба памятати те, що він родиться первісно не з опору упривілейованих верств проти зміни, а з невпинних домагань зміни з боку народних мас. Люди мусять наперед перейти через період замішання і терпіння та перенятися переконанням, що ні старий уряд ні правлячі верстви не хочуть їм помогти. Якби Гувер був став ще раз президентом, то це був би ідеальний час для повстання фашизму в Америці. Як Рузвелт повернеться ще далі направо, то можливо, що й він витворить таку пригодну атмосферу. Не дайте допомоги, не облекшуйте довжних тягарів, дайте народови враження страшного замішання в законодатних тілах, несправности в уряді, переконайте нарід, що уряд не хоче рішитися на драстичні пляни поправи умовин, а зараз вам повстане в народі настрій, придатний до повстання фашизму.

З цією точкою тісно звязана друга. Лідер фашизму має бути людина з народу, заклятий ворог банкирів і правлячих господрських сил. Таким був Мусоліні. Таким був Гітлєр. Самий фашистівський рух зпочатку не є поборювачем, а тільки суперником соціялізму, комунізму, трейд-юніонізму. Він обіцяє масам щось такого, що їм виглядає як їх ціль. Він старається злучити довкола себе нестійні елементи. Німецький фашизм називається націзмом, себто національним соціялізмом. Як ведено першу аґітацію, то натиск кладено на соціялізм. Через те нині в Америці ще не можливо почати фашизму з Вол стріту. Як хочете шукати лідера американського фашизму, то дивіться за Гуй Лонгом, а не на Вол стріт.

Щойно тоді, як фашистівський рух почнеться в більшій мірі, як добре відділиться від справжніх революційних рухів, як наловить багато хитких елементів безпощадністю своєї аґітації, він починає перемінятися. Засмакувавши в добуванню прихильників, він уважає добування прихильників своєю головною ціллю. Він починає притягати молодих людей обіцянкою „акції", обіцянками здобутків, слави та нацьковуючи їх на кождого, хто відважиться їм противитись. Він промовляє до робітників, обіцюючи їм роботу, потім промовляє до малих бизнесменів, обіцюючи їм свободу від конкуренції з великими бизнесменами, та промовляє до рільників, показуючи їм на мрії самовистарчальних фарм та захорону домашніх ринків збуту. З часом він починає добивати торгу з великими промисловцями й банкирами. Правда, між його обіцянками для широких мас та переговорами з банкирами й великими промисловцями є основна ріжниця, але це не робить ріжниці для широких мас, котрих захоплює чуттєвий містицизм. Коли йому чогось не вистарчає, то всі недостачі заступає сліпа ненависть до чужинців, або Жидів. Понад усе підноситься вірність вождеви, якого представляється як месію.

Коли рух зріс у силу, тоді капіталісти й банкирі бачать уже в ньому силу, якої можна вжити для боротьби зі справжніми революційними течіями. По добиттю угоди фашизм переміняється. Не кладеться тепер уже натиску на соціялізм, а говориться більше про націоналізм. У той час справжні революційні сили вже добре зрозуміли небезпеку нового противника. Починається боротьба. Вона ослаблює фашизм. Як на поміч не наспіють капітали, то він може пропасти. Таке ділося з націзмом у Німеччині. Щойно тоді, як рух дістане грошеву допомогу, може він узброювати компанії, уніформувати їх, робити великі демонстрації та робити всіми способами широку пропаґанду. Такий рух у відповідну хвилю вже може захопити в свої руки уряд.

Покищо, на думку тижневика „Ню Репоблик", ми не маємо ще фашизму в Америці, тому, що хоронить Америку перед фашизмом збіг ріжних обставин. Уряд Злучених Держав ще в масах не скомпромітований. Люди ще вірять, що він хоче й може для них багато зробити. Конґрес ще теж не стратив довіря мас: він не тільки говорить, але й робить. Великі капіталісти ще не чуються загроженими в своїм стані посідання до того ступня, щоб хотіли рішитися на ризиковний крок; вони не вірять, щоб Америці грозила тепер революція. В Америці теж нема того почуття принижені національної гідности, яка грала таку ролю в повоєнній Італії та Німеччині.

Одначе, як теперішня депресія потреває довше, як скомпромітується уряд і конґрес, як капіталісти справді почнуть боятись революції, ось тоді прийде справжня небезпека, що в Америці може настати фашистівський переворот. Маси зажадають тоді перевороту, і тоді інтеліґентні люди будуть мати обовязок навчити маси, де справжня революція, а де фальшива.

ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНІ НОВИНИ.

(УП) Перед кількома днями випробовано в Празі літаки, що можуть літати без пільотів. На пробу показано малий літак англійської конструкції, в якому замісць пільота поставлено до керми робота. Пільот потрібний літакови лише тоді, як він злітає й осідає на землю. В повітрі він може сам летіти в наставленому напрямку. Спосіб цей не новий, бо його вживано вже при спробах наладнати правильну комунікацію понад океанами.

Кілька днів пізніше ті самі спроби зроблено в Німеччині, але з літаком значно більшим. Англійці назвали свій винахід роботом, а Німці автопільотом. Компас, висотомір і інші летунські прилади змонтовані так, що при найменшому порушенню вони ділають на відповідні прилади, а ці автоматично ділають на керовниці літака. Автопільот — це винахід фірми Сіменса в Берліні. Винахід цей випробувано вже в цивільній комунікації і він показався добрим, бо в часі лету дає змогу пільотови заниматись іншими справами, а не сидіти весь час коло керівниці. В цьому випадку, коли у літаку перестали працювати мотори, цей автопільот керує літаком так, що він не паде, а поволі злітає на землю. При самому осіданні на землю мусить сісти за керовником чоловік.

Французи натомісць сконструували найбільший холоджений повітрям мотор, силою 1,100 кінських сил. Доброю властивістю цього мотору є, що він дає добрі ефекти в моментальному і майже прямому злеті літака в повітря на більшу висоту. Можність скоро підноситись на більшу висоту має велике значення для летунства військового.

Англійці знову придумали малий одноособовий тенк. Це є мала скриня, в якій лежить чоловік. Посуває її наперед мотор силою 4 кінських сил. Скорострільні кулі не пробивають панцира того тенку. Думають його вжити при наступах по відповідній артилерійській підготовці, щоб охоронитись перед стратами, які в тому випадку заподівають ворожі скорострили. Питання лише, чи цей тенк, який можна фабрикувати сотнями тисяч за дуже дешеві гроші, покажеться здатним до вжитку на нерівному терені, яким усе є поле бою після артилерійського обстрілу. Також думають Анґлійці, що той тенк пригодиться до скорого транспорту військових відділів на велику віддаль. Надано йому назву тенк-плазун.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ДИКТАТУРА И НАРОДНІЙ ЗАПАЛ.

Відомий анґлійський письменник і журналіст Филип Ґибз видав книжку про свою недавню подорож по Европі. На основі своїх розмов з німецькими бизнесменами він каже, що коло 35 процентів Німців готові вмерти за Гітлєра; що поважна меншість середньої кляси вважає Гітлєра дрібним авантурником, оточеним людьми злого характеру, та що в німецьких школах справді вчать німецького племінного поганства.

Зате, каже Ґибс, всі майже демонстрації зі співами, музикою й окликами: „Гайль, Гітлєр!" це чиста комедія. Все згори зорґанізоване. Голосники розносять на всі боки промови, але їх ніхто не слухає. Видно парадуючих, але не видно людей, цікавих послухати промови.

Зовсім, як паради першого травня в Москві.

ЖНИВА ДИКТАТУРИ.

Ґ. Е. Р. Ґедіє, відомий европейський кореспондент американських ґазет, писав з приводу замаху на сербського короля, що ця подія це звичайне жниво самовлади.

Мовляв, на ґрунті диктатури найкраще розвиваються замахи. Він показував на численні замахи на російських царів-деспотів. На замах Серба на австрійського престолонаслідника, представника династії, що поводилася по деспотичному проти Сербів.

Ледво висохло чорнило на його писанню, коли в Росії впав від замаху представник большевицького деспотизму.

НАВІТЬ У ЦІСАРЯ Є ГОНОР.

Здавалосяб людям, що знають монархів, що монархи не дивляться, від кого вони приймають корону, коби тільки була корона.

Та европейський кореспондент „Ню Йорк Посту", Йоганнес Стіл, пише з Женеви, що за останні два місяці Адольф Гітлєр два рази посилав свого післанця до бувшого цісаря Вільгельма до Дорну, запрошуючи його вертатись до Німеччини, ставлячи йому як одиноку умову признати Гітлєра канцлєром. Стіл запевняє, що він знає з зовсім певного жерела, що оба рази Вільгельм відмовився. Коли його спитали висланники, чи не хотів би він вернутися, згодившись на Германа Ґерінґа як канцлєра, Вільгельм сказав:

„Я не хочу корони від тих бандитів".

ХИТКА ДИКТАТУРА.

Дальша частина донесення Стіла в „Пості" показує, що Вільгельм не дивився тільки на самий гонор, але й на зовсім практичні справи. Він розважав, як безпечно взяти тепер корону від Гітлєра.

Стіл каже, що Гітлєр рішився на цей ризиковний крок привернути монархію в Німеччині тому, бо його поліційні шпигуни донесли йому про зріст серед мас ворожих настроїв до диктатури. Настрій цей, мовляв, дійшов до того, що голова „райхсвери", Вернер фон Фрич, уважав за потрібне питатися окружними дорогами провідників робітничих юній, чи вони піддержалиб тимчасову абсолютну військову диктатуру.

Стіл і „Пост" запевняють, що в Німеччині підготовляється військовий „пуч" та що британський і французький уряд добре про це поінформовані.

Стільки в цьому правди, а скільки чистого бажання, покаже будучність.

В. Будзиновський.

З МОНАСТИРЯ.

9)

— І я хочу так, — відповіла; — і я потерпала, що він десь тут засів на мене.

— То ходіть, паннунцю!

— Бери золото!

— Аж вернемося сюди.

Пішли. Прийшли до Устя, пішли під церкву. Церква замкнена.

— Ключ мають ті дві черниці, що сидять в хатчині при монастирській фіртці, — сказала Гальшка.

Огорожа монастирського подвіря і домик тих двох черниць припирали до церкви. Зараз при хатчині була фіртка. Обоє підійшли до фіртки і Гальшка застукала деревяним калаталом, що при фіртці вісіло на мотузку. Почули чалапання, бо хтось в капцях підходив до фіртки.

— А хто там товчеться по ночі?

— То я, Гальшка Барицька. Відчиніть!

Дощинка, що заслоняла кватирку у фіртці, відсунулася.

— То справді панна Гальшка! — промовила здивована черниця, всунувши голову в кватирку. — Так пізно до нас? Дома сталося може яке нещастя?

— Відчиніть фіртку, зараз вам скажу, — відповіла Гальшка.

— З вами ще хтось…

— То гайдук, що мене сюди привів. В ночи я була би не важилася сама йти до вас. Він зачекає на мене перед фірткою.

Ключ заскреготав, фіртка відхилилася і Гальшка одним кроком вже була на монастирськім подвірю. Ключ знов заскреготав. Дівчина присунулася до кватирки і шепнула до гайдука.

— Присунься ближче, бо хочу тобі щось сказати.

Гайдук приступив ближче і наставив ухо.

— Я до хати вже не вернуся. Лишуся тут.

— Паннунцю! Ви обіцяли мені, що приведу вас назад.

— Я роздумалася.

— Паннунцю! Хіба не схочете, щоби за мое життя ще й мене бито. Не схочете, щоби за вас пан приказав закатувати мене!

— Не вертайся до пана! За золото, яке тобі дам, знайдеш дорогу на Запороже.

Гальшка викинула за фіртку золотий ланцух і кватирку засунула.

— Веди мене до ігумені! — сказала до черниці.

— Ігумена вже спить.

— То збуди її.

Обі пішли до головного монастирського будинку.

Гайдук хвилю стояв, туманіючи. Коли погадав, що вистоювання не поможе йому, і він тільки час тратить, підоймив ланцух, сховав за пазуху і відійшов. Ідучи думав, куди йому тепер обернутися. Погадав собі, що найліпше було би втекти шляхом і способом, яким, на його думку, втік фальшивий шляхтич. Знав, що Савич рад заходив до Катулі. Підозрівав, що він поміг йому втекти. Надіявся і для себе знайти у нього поміч. Пішов під гостинницю. В шинку ще світилося, бо якесь веселе товариство щойно відходило. Гайдук підождав, і коли вже всі вийшли, він всунувся в двері. Катуля вхопив його за рукав і не пускаючи далі, сказав:

— Я вже зачиняю. Іди собі з Богом!

— Я не до шинку, я до вас, — відповів гайдук. — Хочу вам сказати щось, і порадитися. Я наробив собі великої біди.

— То кажи, а живо, бо хочу йти спати!

— Замкніть двері, щоби хто не вліз.

Катуля припер двері і засунув засувку. Гайдук розказав цілу пригоду з панною. Лиш про золотий ланцух замовчав. Потерпав, що Катуля не увірить і возьме його за злодія. Гайдук закінчив словами:

— Тепер мені до двора не вертатися. Ні до двора, ні до села. Мушу втекти. Порадьте мені, як.

Катуля був у клопоті. Не було виключене, що гайдук правду казав. Тоді він був би добрим помічником для Савича. Тепер в ночи годі було провірити правдивість оповідання. Було можливе, що гайдука підіслав Барицький на розвідї. Щоби до нічого не зобовязатися і щоби не наробити собі біди, Катуля відповів:

— Чи ти знаєш, яка кара за саме переховування підданого збігця? Ти що хочеш, щоби я тобі поміг? Подякуй Господеви, як тебе не видам панови!

Подумавши хвилю, Катуля сказав:

— Я міркую собі, що ти не втік від твого пана… Ти його шпіон! Ти прийшов підглянути, чи не ночує у мене той, що ледви не став його зятем.

— Щоби я так таки зараз на ваших очах сконав, як…

— Лиши се! — перебив Катуля. — Покажу тобі, що не боюся, бо моя совість чиста. Позволю тобі переночувати у мене. Ходи! Заведу тебе до такої комори, з котрої крізь віконце будеш міг видіти ціле обійстя.

(Далі буде).

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ.

День 12-го листопада був для вунсокетської громади величавим днем. А це тому, що місцеві товариства, а саме, тов. Запорозька Січ, відд. 206 У. Н. Союза, і тов. ім. Івана Франка, відд. 241 У. Н. Союза, відсвяткували спільно сорок-літній ювилей Батька Союза.

Свято почалось рано в українській прав. церкві, в якій місцевий парох, о. Володимир Каськів, відправив Службу Божу за здоровля членів, а потім парастас і панахиду за померших членів обидвох відділів і всіх членів У. Н. Союза. Члени обидвох товариств були з лентами та відзнаками. Прибуло теж багато гостей з околичних міст. Свято-концерт почалось вечором у парохіяльній галі, яка була вщерть заповнена. Першу часть виконав Ювилейний Комітет. Свято відкрив голова комітету, гром. Василь Бурак. Хор „Боян", під диригентурою о. В. Каськова, відспівав два гимни: американський і У. Н. Союза. Опісля голова привитав всіх членкиць і членів У. Н. Союза та гостей, і попросив їх, щоб віддали честь та пошану помершим членам обидвох відділів через повстання з місць. Після того прочитано привіти, а іменно: від Союза Українок, ім. Ольги Бесараб, і від сестрицтва Неп. Зач. Пр. Діви Марії. Устно зложив привіт від від. 16. О. Д. В. У. гром. Михайло Чагарин. Першим бесідником був один з перших основників від. 206, гром. Михайло Чагарин. В своїм рефераті пригадав присутним, яку ціль має наш У. Н. Союз в Америці, та який має його хосен з Батька Союза. Другим бесідником був секретар Ювилейного Комітету, гром. Стефан Бардачевський, котрий виголосив реферат англійською мовою для пояснення американським гостям, котрі прибули на наше свято. Пояснив, чим є У. Н. Союз для Українців в Америці та чому є таке велике торжество в громаді.

Американські гості, які прибули на свято, були такі: мейор міста, Felix A. Toupin; Supt. of Public School, James F. Rockett, і Mrs. Althea M. Jencks, Supervisor of Americanazation Class of Rhode Island.

Mrs. Jencks привитала присутних як своїх дорогих приятелів, як у практиці так і в науці. Казала, що Українці не лиш культурний і охочий як до праці так і до науки.

Другим американським бесідником був мейор міста Felix A. Toupin. Цей бесідник на початку свого півгодинного реферату зложив привіт Українцям від міста Вунсокет, як теж привитав від міста гол. рек. секретаря, Д. Галичина, як представника У. Н. Союза на тім святі.

В своїм рефераті він підкреслив, що Українці це великий здібний нарід, що вміють шанувати закони і держати порядок та бути взірцевими горожанами цього краю. Останній американський бесідник, Supt. James F. Rockett, високо освічена людина, привитав Українців як своїх братів. Говорив про те, яку велику силу мають Українці в міських школах. Казав, що Українці, як його ученики, є першими в добрім поведенню і в науці. Казав далі, що покладає великі надії на українську молодь в Америці.

Потім предсідник свята покликав секретарів відділів, щоб здали звіти. Секретар відд. 206, Михайло Яцишин, прочитав звіт тов. Запорозька Січ, від. 206, від року 1914. Вичислив, яку фінансову поміч дав У. Н. Союз вдовам, сиротам та родинам цього товариства. Далі секр. відд. 241. У. Н. Союза, гром. Йосиф Голоншка, здав звіт від року 1923 в такий самий спосіб, як попередний референт.

Святочну промову виголосив надзвичайно інтересно гол. рек. секр. Д. Галичин. З неї довідалися члени і гості про працю У. Н. Союза від його оснування аж по нинішний день, про його матеріяльний стан та про усі перешкоди, які У. Н. Союз мусів поборювати на протязі 40 літ свого існування. При кінці своєї промови п. Галичин звернув увагу присутним, що будучність У. Н. С. залежить від цього, чи молоде покоління стане вписуватися в члени. Промову приняли присутні гучними оплесками.

По скінченню головного реферату секретарі відділові прочитали імена перших основників відд. 206 і 241.

Явилися з 206 від. Андрій Швець, Михайло Чагарин, Йосиф Бардачевський, Василь Козак, Онуфрій Червінський, Михайло Бардачевський, Іван Городицький, Іван Рапко, Андрій Басан, Семен Містецький, Ксеня Чагарин і наймолодша членкиця, Надія Рапко, літ 3.

З 241 відд.: Андрій Сусла, Іван Познанський, Михайло Камфоник і Йосиф Голоншка.

Всі вони вийшли на естраду, де предсідник свята їх декорував відзнаками У. Н. Союза і подякував їм за їх щиру працю, яку положили при заснуванню відділів.

В другій части свята виступав місцевий хор „Боян", під проводом о. В. Каськова. В своїх виступах хор чудово виконав свою програму, за що був обдарований гучними оплесками. Вірш „В сорокову річницю У. Н. Союза" дуже добре віддеклямувала пані Наталія Камфонік, за що дістала теж рясні оплески. Другий вірш, "Volunteer for Ukraine", віддеклямувала панна Евгенія Іванович. Третій вірш, „Вічний революціонер", поему Івана Франка, віддеклямував дуже добре один з перших основників від. 206, Василь Козак.

Опісля гром. Стефан Бардачевський зложив подяку першим основникам обох відділів за їх піонірську працю в громаді. Часть третю виконали українські танцюристи, під проводом гром. Томи Чагарина. Танки захопили присутних.

Кінцеве слово виголосив голова Ювилейного Комітету, гром. Василь Бурак, і зложив подяку всім тим, що причинились до успіху цього свята. Треба справедливо признати, що ювилейне свято У. Н. Союза у Вунсокет вповні удалося завдяки праці місцевого ювилейного комітету.

По скінченню свята комітет відбув спільну вечеру при участи гол. рек. секр. Д. Галичина й американських гостей. Комітет складає подяку членицям Союза Українок за їх щиру працю в приготовленню вечері.

Стефан Бардачевський,
секретар ювилейного комітету.

М. Костишин.

ПРИСУД

Дванацять тіней за столом
Законно зладили присуд;
Христа розпяття мов глядить
На їх жорстокий страшний блуд.
Панує тиша гробова,
Немов за горло давить щось,
Лютує в серцях страшний гнів,
Холоне в жилах кров чогось.
Ось чути кроки — хтось іде...
„Неволя скаче на докір",
Ведуть підсудних вартові,
Йдуть крок за кроком на „позір".
Ось приказ: стій!... І знов мовчить.
Годинник тільки бє тик, так,
Свобідно муха забренить
І тричі стук це суду знак.
В кирєї чорній встав один,
Глянув на тіни, що при нім,
В триюмфі присуд він підніс,
Слова понеслись, наче грім.
„Бандитна звязь, страшний злочин.
Ідейність була тих засад,
Бунтарство несли між селян
Проти закона наших влад.
„Закон ваш присуд потвердив!
Підсудні підуть на розстріл!"...
Ось так з триюмфом закінчив,
І присуд знов поклав на стіл.

Дванацять тіней за столом
Ось тим кріплять державний трон.
Христа розпяття мов твердить,
Що правду судить лиш закон.

ВІЙНА І ВІЙСЬКОВЕ ВИХОВАННЯ

Війна чи мир — це питання, яке сьогодні, ворушить увесь світ. Вівночасно з тим обговорюють і питання участи в війні людей та матеріялу. Вже 20 літ проповідують усі, що в війні мусить брати участь увесь нарід та що армія без народу не може вести війни. Сьогодні ще завчасно твердити, що одна чи друга думка є правильна. Зате не улягає сумнівови, що нарід мусить помагати армії в війні. Світова війна виказала, що війна є справою, яка обходить увесь нарід, хочби тому, що вона в своїх наслідках потягає за собою господарство і доводить його до кризи. А перед крізою не охорониться ніхто. Вона залучить кожного.

Наслідком того і старшини і вояцтво вважають себе слугами загалу, а не, як давнище, силою над загалом. Те саме мусить відчувати й нарід. Нині вже не є такою певною річ, що вояки у випадку війни будуть сліпим знаряддям у руках уряду, як це діється в мирних часах. Вони будуть передумувати також над причинами війни. Це не може залишитись без уваги й у системі виховання вояцтва.

Думку про виховання вояцтва на свідомих слуг загалу можна відкинути. Можна побоюватись при цьому упадку дисципліни. Тоді требаб виховувати вояцтво на безвільне знаряддя в руках команди й уряду, якеб зовсім не думало. Часом це приносить добрі успіхи, але більшість історичних фактів стверджує, що це є заразом і дуже небезпечним.

Підчас світової війни витрачено дуже багато енергії на знищення моралі у ворога і задержання її у власній армії. Думали при цьому, що вояки будуть далі мужно боротись, як будуть переконані, що поставлена ціль війни є того варта. Одним словом: власний армії давалося змогу мати власну думку про ціль війни.

Дехто ще й нині думає, що виховання старшин і стрілецтва в тому напрямі, щоб вони точно і ясно здавали собі справу з тих сил окруження, які викликають війну, є небезпечне. В дійсности це вже веться від якогось часу і дало добрі успіхи при іспитах.

Старшини, що виховують стрілецтво, повинні теоретично й практично студіювати національні властивости чужих державних організмів, їх політику і господарство, політичні напрямки, як націоналізм, фашизм і комунізм, інтернаціональні політичні питання, індустрію, психологію маси, питання прохарчування, комунікацію і т. п. Це все мусять вони студіювати й у власній державі, бо стрілецтво в першу чергу цікавиться власними справами.

До усамостійнення вояцтва веде тепер також і модерна военна тактика.

Від початку цього століття, а головно тепер, помітно, що військо виступає в чимраз менших формаціях на вправах. Натомісць ведуться вправи малими формаціями, які користуються не командою згори, а власним розумом. Це веде до усамостійнення поодиноких стрільців в способі ділання на полі вправ чи на полі бою. Такий розвій тактики спричинила техніка. Бій 20 століття, це бій розуму. Дика хоробрість відступає на задній плян. До цього треба вояка виховати і це змінює засаду виховання у великій масі.

Дальше, модерний бій вимагає від вояка самоопанування. Тепер він не може себе потішити тим, що сховається між масою і те, що буде іншим, буде і йому. Масове виховання було для нього добре. Тепер вимагається від вояка якнайбільшого особистого розвою та пожертвування себе цілости. Це вимагає своєрідної педагогіки, яка кладе вагу не на сліпу дисципліну в масі, а навпаки, на свобідне думання і діяння дождого зокрема. Дуже легко є нині видати наказ перевести збільшення одиничного вишколу з ріжними военними машинами. Зате дуже тяжко є показати ті шляхи, якимиб можна добитись у стрільця свобідного думання та довіря до своїх рішень та свого діяння.

Тепер при виборі людей в армію звертається дуже велику увагу на те, чи рекрути надаються на модерних вояків. Технічне виховання мусить бути переведене досконало. Особисте виховання вимагає дуже багато часу і тому його переводиться коштом виховання тілесного.

Одним словом, модерна війна вимагає не масового вишколення, а одиничного, що змагає до виплекання в стрільця духа усамостійнення, самоопанування і скорого вирішення справ.

Такі виводи опублікував в англійському журналі армії, фльоти і повітряних сил підполковник Долягане.

У нас справа стоїть так, що вишкіл стрілецтва вже від самого початку поставлено на індивідуальні основи, бо обставини нам не дають змоги повести іншого вишколу. Зате в нас погано стоїть справа з вишколом технічним, і під цим оглядом думки цього досвідченого англійського старшини дуже важні і для нас.

ПЕРША ПИСАНА КОНСТИТУЦІЯ.

Відома річ, що менші та більші держави й цілі великі царства та імперії існували ще в дуже давню давнину, можна сказати, від непамятних часів. Одночасно, від дуже давніх часів творилися й розвивалися думки про ріжні форми держави і правління та укріплялися закони про державну організацію і владу в державі. В основу тих законів лягали здебільша старі звичаї та традиції, або ріжні державні заводовинки задягали свою фактичну владу у форму права й закона.

Як відомо, вже в дуже давніх часах, у стародавній Греції, в Італії, тощо, існували та кі держави, які ми сьогодня називаємо републиками. Були навіть демократичні републики. Одначе керувалися вони теж лише старими звичаями і традиціями. Перша писана конституція, значить документ, що затверджував републиканські форми правління на певній території й обовязував її мешканців, зявилася в Америці в 1639 році, а зломила її невелика група кольоністів у Конетикот. В долину ріки Конетикот вони зайшли з Месечусетс, у той час англійської кольонії, під суверенною владою англійської держави і під місцевим правлінням церкви і церковних властей. Громадянські права в кольонії мали лише члени церкви. Переселенці в Конетикот, що в тім часі був ще дикою й незаселеною пустелею, пірвали звязки з британійською державою, як теж з панучою церквою в Месечусетс, і створили свою організацію, для якої прийняли деякі головні правила правління та склали їх у форму конституції. Головні правила були такі, що всяке правління повинно бути в руках народу; що не можна збирати податків без згоди народнього представництва; що всі громадяни мають рівні виборчі права, та що сусідні громади і кольонії, якщо згодяться на таке самоврядування, можуть приставати до цієї спілки трох перших осель: Виндсор, Гартфорд і Петерсфілд. Під тою першою писаною конституцією Конетикот зберіг своє самоврядування на протязі цілого століття.

ФЛІС.

М. Степанчук.

ПОНУРА ОСІНЬ

(Дитяча пісня).

Понурая осінь вітром подуває,
Пожовклі листочки додолу стрясає.

Травиця зелена вяне і жовтіє,
Поле, гай, долина тихне і німіє.

З рідної країни, розкішного раю,
Пташки відлетіли до чужого краю.

Вітер вже хмару, сіру, сніговую,
А серденько мріє про весну новую.

Молодий лікар потішує молоду вдову:

— Прошу вас, пані, це все промине, зрештою пані повинні вийти замуж...

— Чи маю ваші слова, пане доктор, брати пєважно?

— Ласкава пані, ми, лікарі, часто записуємо ліки, яких самі не все можемо заживати.

ДО ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Члени і відділи У. Н. Союза, які ще не дали свого замовлення на календарі на 1935 рік, можуть це зробити ще до 10 грудня. Свобода надрукувала більше число примірників, ніж замовили відділи, і тому даємо нагоду членам, що хочуть мати календар на 1935 р. і дадуть своє замовлення через свій відділ. Коли у відділі зголоситься не менше як 5 членів, то одержать календар по ціні 30 центів. Замовлення мусить бути потверджене урядом відділу і печаткою.

АДМ. „СВОБОДИ".

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє всіх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 9-го грудня, в годині 1:30 пополудні, в салі У. Н. Дому. Цей мітінг є останній цього року, тому кожний член, а найголовніше довгуючі, повинні вирівнати свої вкладки і залеглости цього мітінгу, щоби урядники могли здати точне справоздання на річнім мітінгу і щоби довгів не перетягати на слідуючий рік. Багато є важних справ до полагодження і підготовка до річного мітінгу, тому кожний член обовязково мусить бути присутний. — Микола Задерецький, предс.; Осип Запоточний, рек. секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. св. Василія Вел., від. 161, повідомляє членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 9-го грудня, точно в годині 2-гій пополудні, під ч. 334 6-та вулиця. Повинністю є кождого члена прибути на мітінг. Буде справоздання і вибір уряду на 1935 рік. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Котрий член не прийде на мітінг заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. Хто мав позичку, а не заплатив проценту, то най старається заплатити на річнім мітінгу. Котрі члени не змінили грамот на нові роди, то най принесуть старі грамоти на мітінг. — Мих. Родьо, предс.; Василь Ясиницький, кас.; Антін Підуфалий, секр.

АМБРІДЖ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 276, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбудеться 9-го грудня, точно в годині 1-ій пополудні. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости. Пригадується тим, що ще не зложили даток на будову братського дому, і тим, що були карані і не заплатили кари, не будуть мати права кандидувати ані голосувати на уряд. Кождий член мусить придержуватись точно статута У. Н. Союза. — Яків Яворський, предс., Михайло Фук, секр.

ВІЛКС-БЕРРІ, ПА. Бр. св. Василія Великого, від. 278, дає до відома своїм членам, що річний мітінг відбудеться 9-го грудня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Буде вибір уряду на 1935 рік і справа дальшого провадження і роботи в братстві, бо так як дотепер, далі не може бути. — Йосиф Крохмалюк, писар.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 39, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 9-го грудня, в годині 12:30 вполуднє. На цей мітінг всі члени повинні явитись. Буде справоздання касове і вибір уряду на слідуючий рік. Члени, котрі не змінили ще старих грамот, нехай змінять тепер, бо це остання нагода змінити. — Мих. Клюсик, предс.; Мих. Гусак, кас.; Д. Оринич, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 371, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в суботу, 8-го грудня, в годині 8-мій ввечір, в гали церковній, 49-57 Бікон вул. Буде справоздання уряду за 1934 рік і вибір уряду на 1935 рік. Ті, що ще не виміняли своїх грамот, най принесуть старі грамоти на мітінг до виміни. Довгуючі мають вирівнати свої вкладки. Ті, що ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, нехай це зроблять на тім мітінгу. — Петро Ковальчук, предс., Олекса Шумський, секр.

АМСТЕРДАМ, Н. Й. Тов. ім. Івана Франка, від. 266, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 9-го грудня, точно в годині 10-тій рано, в гали церковній. Проситься місцевих і позамісцевих членів прийти на мітінг, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1935 рік і роздання календарів. — Василь Михалюк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в суботу, 8 грудня, в годині 7:30 вечір, в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та вул. Проситься хоч раз прийти на мітінг і вирівнати свої вкладки, щоби не залягати з вкладками на 1935 рік, як також щоби уряд міг здати докладніше справоздання. Члени не повинні занедбувати цеї просьби, але її виконати. Крім важніших справ буде роздання календарів на 1935 рік по ціні 30 ц. за один. Тому, що місяць грудень є останнім місяцем ювилейної кампанії У. Н. Союза, проситься членів старатись придбати хоч по одному новому членови, а родичі, котрі ще не вписали своїх дітей, нехай впишуть на тім мітінгу. — Е. Парницький, фін. секр.

ГУДСОН, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 273, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори, які мали відбутись 9-го грудня, відбудуться 16-го грудня, зараз по Сл. Божій, в салі парохіяльній. Просимо, щоби кождий член був присутний на зборах, бо будемо мати важні справи до полагодження, як також буде вибір уряду на 1935 рік. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. — С. Козуб, предс.; І. Ретаровський кас.; Т. Долинський, секр.

РОСФОРД, О. Бр. св. Михаїла, від. 235, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 9-го грудня, вгодині 2-гій пополудні, в гали У. Н. Дому. Уряд здасть звіт за 1934 рік, відтак буде вибір уряду на 1935 рік і інші важні справи. Неприявний член заплатить кару після ухвали, яка западе на тім мітінгу. — Н. Проць, секр.

ОЗОН ПАРК, Н. Й. Тов. Вільна Україна, від. 200, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в суботу, 8-го грудня, в годині 6:30 ввечір, під ч. 9214 — 95-та Еве. Проситься всіх членів прибути на ці збори, бо буде вибір уряду й інші справи. Неприявний на цих зборах член підлягає карі 1 дол., а урядник 2 дол. Члени, котрі ще не змінили своїх грамот, нехай принесуть старі грамоти на ті збори. — Петро Господарець, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих члениць, що річний мітінг відбудеться в неділю, 9-го грудня, в годині 3-тій пополудні в гали церковній, 303 Гудсон Еве. Проситься члениць прийти в означений час, бо буде звіт з приходів і розходів за цілий рік. Члениці, котрі ще не змінили своїх грамот, нехай принесуть на мітінг свої старі грамоти, а ті, що вже змінили, нехай прийдуть забрати собі свої нові грамоти. Хто хоче вступити в члени нехай прийде на цей мітінг. Довгуючих взивається вирівнати свій довг, щоби не переносити довгу на слідуючий рік. Буде вибір уряду на 1935 рік. Неприявна без важної причини члениця заплатить кару 50 ц., а урядниця 1 дол. — Олена Скробач, предс.; Софія Гунька, секр.; Марія Мельник, кас.

БОРНСАЙД, ШІКАГО, ІЛЛ. Повідомляється членів Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 176, що мітінг відбудеться 10-го грудня, точно в годині 6:30 ввечір. На цей мітінг мають явитись усі члени, бо є важні справи. Буде читання статута для злученого відділу. Довгуючі члени мають вирівнати свої вкладки, щоб не переносити довгів на 1935 рік. Члени, котрі замовили собі календар, отримають його на мітінгу за оплатою 30 ц. Члени, котрі ще не змінили грамот, нехай принесуть старі грамоти на цей мітінг до виміни. — Ю. Небор, предс.; Н. Бабяк, фін. секр. і касієр.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. Просвіта, від. 312, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінг відбудеться 8-го грудня, в годині 6-тій ввечір, в гали церковній при Делмор і Белмонт Еве. Кождий член повинен прийти в означений час і вирівнати свої вкладки. — М. Полегонький, предс.; З. Полегонький, кас.; К. Дорош, секр.

Жіноча математика.

— Панно Марійко, чи можу спитатися, скільки ви маєте літ?

— Двацять три.

— А ваша молодша сестра?

— Двацять шість!

НОВІ НАРОДНІ ПІСНІ

Втікачі з України, що на весні цього року прибули з України, як подає празький часопис „Гуртуймося", розповідають, як переінакшують українські діти на свій український національний лад урядові москалізаційні селянські пісні. На українському селі так співають „пісню молодих ленінців":

„Не журися, наш батеньку,
Що ми комсомольці;
Як виростем, то будемо
Вільні Запорожці!

„Не журися, наш батеньку,
Що ми піонери;
Як виростем, то побемо
Всі ворожі двері!"

Трохи старша молодь уже співає інші речі, звязані з московською харчовою політикою виголоджування українського села. Співають про „невиконання пляну", себто про відмовлення коритись московським забаганкам:

До колгоспу не пішла,
Продподатку не здала...

(Примітка: колхоз — скорочене: колективне господарство, продподаток — продовольчий (харчовий) податок).

Натомісць варто зауважити, що московська червона окупаційна армія співає, зокрема на маневрах, такі пісоньки:

Фсех фашістаф ми пабйом,
На Украину жіть пайдьом!
На Украйнє добре жіть:
Єсть что шамать і что піть!

Хоч, правду кажучи, на Україні вже з приводу московської окупації давно нема чого їсти й пити, принаймні для Українців. Для чужинців — то вже справа інша!

Radio

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

У столітні роковини смерти батька нової доби українського письменства, Івана Котляревського, буде передана радіова програма української клясичної музики в неділю, дня 9. грудня, в год. 10-тій ввечір зі стації WPEN.

В суді.

— Чи обвинувачений пізнає цей ніж?

— Так, пане судя.

— А, нарешті!

— Щож тут дивного, пане суддя? Це той сам ніж, який мені показують уже другий тиждень!

—o—

— Ходиш іще з цією малою білявкою, з якою ти все бував у всіх каварнях?

— Ні.

— Зовсім справедливо, то не було нічого для тебе. А чи можеш, зрештою, подати мені її адресу?

— Певно, я оженився з нею.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ОЛІЄН, Н. Й.

На інвалідів.

Дня 17. листопада гром. Олекса й Анастасія Іванців справляли 25-літні роковини свого подружа, та запросили на ту забаву кілька родин. При веселій забаві гром. Михайло Луцишин забрав слово, подякував за забаву та згадав про старий край, про життя інвалідів, що здобували Львів, та що нам не можна за них забувати, і при кождій нагоді старатися їм помогти.

Жертвували: Михайло Возьняк (Поляк) $5; Олекса й Анастасія Іванців, Семко Бандура по $1; Іван Скробач, Петро Пилипів, Михайло Сеник, Михайло Луцишин, Іван Підскальний по 50 центів. Дрібними датками 50 центів. Разом вислано $10 на інвалідів через Обєднання.

Гість.

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На інвалідів.

Дня 17. листопада на Листопадовому Святі зібрано $37.30 на українських інвалідів та переслано ту жертву через Обєднання.

ДЖАНСОН СИТІ, Н. Й.

На Музей.

З приводу Листопадового Свята, улаштованого укр. прав. громадою, переведено збірку, яка принесла $11.70. Ту жертву переслано через Обєднання на Музей Визвольної Боротьби в Празі.

ТОНТОН, МАСС.

На часопис „Лемко".

Щоб краще й доцільніше повести народню роботу в громаді, заложено сестрицтво ім. Ольги Басаробової, яке влаштувало дня 29. листопада на фармі в п. С. Шури забаву. Сестер привитав о. Поліщук, сказавши слово про вагу організації, а потім закликавши присутних зложити жертву на просвітню акцію на Лемківщині. Зібрано $3.60, а т. К. Оліяр додав 40 ц., і разом вислано на часопис „Лемко" у Львові $4.

А. Задорожна, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну акцію.

Заходом Сестриства Пр. Діви Марії, згуртованому при укр. прав. церкві на 14-тій вулиці, влаштовано в неділю, дня 25-го листопада, з нагоди Дня Подяки вечерю, підчас якої зібрано $6.30 на визвольну боротьбу. Гроші переслано до краю через Обєднання.

А. С.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (134)

Крутячися й повертаючись, Патриція падала через повітря. Її серце похололо, бо вона бачила, що легкопад не отворився. Вітер бив дощем в очі й сліпив її. Вона не знала, як далеко на північ занесе її вітруга.

Але покищо вона ще не втратила притомности. Кождої хвилі ждала, що розібється до землі. Накінець легкопад сіпнув її, аж цілою нею потряс, і отворився. Вона почала опадати багато повільніше. Нарешті побачила, що густі хмари рідшали.

Засвітило крізь хмари сонце та показало прекрасний гірський ланцюх. Вона догадалася, що знаходиться на північній границі Індії. Потім їй зробилося слабо й вона вже більше нічого не памятала...

Тимчасом у нещаснім літаку Роджер держався, поки міг. Горіюча машина зближалася скоро до землі. Тоді й він вискочив у простір. Він осів далеко-далеко від своєї улюбленої дівчини.